

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

37 - AN ELECTRIC CHANUKIAH: HALACHIC PERSPECTIVES ON MITZVOT AND ELECTRICITY **OU ISRAEL CENTER - WINTER 2016**

A] HALACHIC ISSUES CONCERNING ELECTRICITY

(a) Shabbat

- Connecting/breaking an electrical circuit
- Time switches
- Use of filament/fluorescent/LED lights
- Electrical heating/cooking - microwaves, solar heaters, central heating
- Telephone/radio/TV.
- Hearing aids/microphones

(b) Light

- Shabbat candles
- Havdala
- Chanukah
- Bedikat Chametz

(c) Electrical Power

- Baking matzot
- Making tzitzit
- Shaving
- Filling a mikva

(d) Electronic Media

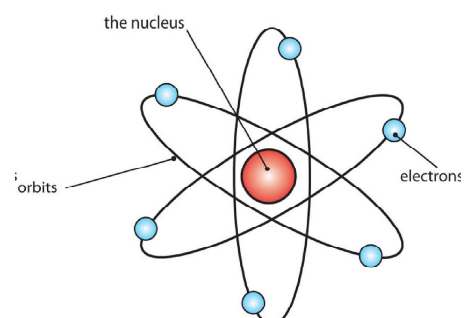
- Use of microphones for mitzvot of speech/hearing - berachot, megilla, shofar, kiddushin, kinyanim
- Erasing G-d's name stored electronically
- Kol isha through a microphone
- Accepting witness testimony through telephone/video
- Bikur cholim/ nichum aveilim on the telephone

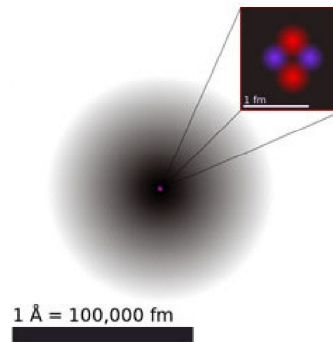
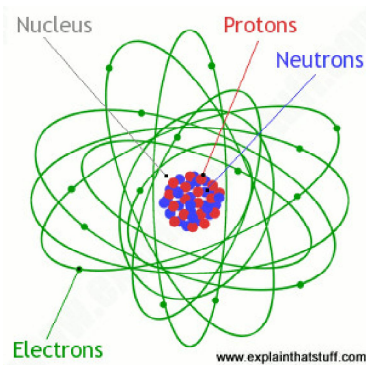
(e) Kashrut

- Kashering meat/liver using an electric element
- Kashering electric appliances
- Cooking meat and milk using electrically generated heat
- Tevilat kelim for electrical appliances

B] WHAT IS ELECTRICITY?

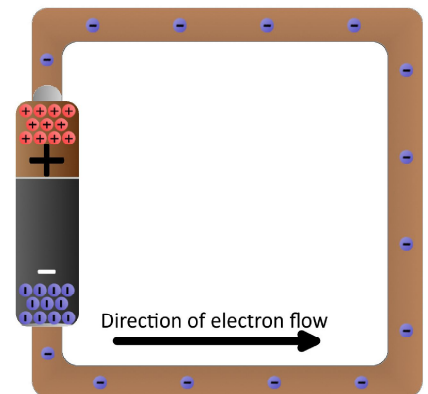
All matter is made up of atoms. Atoms are made up of two basic parts - (i) a tiny nucleus made from smaller particles - protons, which have a positive charge and neutrons; (ii) electrons, which have a negative charge. The electrons spin extremely fast around the nucleus in various different orbits forming shells of different layers of electrons - effectively an 'electron cloud'.

Models showing atomic structure. The approximate size of the helium atom on the right is 1 Å - 1 ångström, which is 100 picometers (or 100,000 femtometers).

In some elements the electrons spinning in the outer shells most distant from the nucleus ('valence electrons') can become more easily detached, forming a kind of 'electron soup'. In those elements, the application of an electrostatic force will cause the electrons to vibrate and move, pushing away other electrons (which, all having negative charge, they repel) and sending a wave of energy through the material. This is electricity. The electrons themselves move rather slowly, although the energy wave moves at immense speed. This is similar to sound waves which are caused by vibrating air molecules. The sound waves pass very quickly through the air, although the air molecules themselves hardly move. As such, the electricity is not like water passing through an empty pipe but more like a pipe pre-filled with water. If the water is pressed at one end, water will splash out of the other. In electricity, this pressure is called voltage

C] SHABBAT AND YOM TOV CANDLES¹

C1] THE HALACHIC OBLIGATION

1. הדלקת נר בשבת - חובה
שבת כה:

2. הדלקת נר בשבת אינה רשות אם רצה מדליק ואם רצה אינו מדליק, ולא מצוה שאינו חייב לרדוף אחריה עד שיעשנה כגון עירובי חצרות או נטילת ידים לאכילה - אלא חובה. ואחד אנשים ואחד נשים חייבין להיות בביתן נר דלוק בשבת וחייב לברך קודם הדלקה ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של שבת בדרך שמברך על כל הדברים שהוא חייב בהם מדברי סופרים

רמב"ם משנה תורה שבת ה"א

There is a halachic obligation on every individual to have a 'Ner' burning on Shabbat. The Gemara does not mention a beracha (unlike Chanukah lights) but the Rambam rules that a beracha must be recited - 'lehadlik ner shel Shabbat'.

3. חובה - כבוד שבת הוא, שאין סעודה חשובה אלא במקום אור כעין יומא
רש"י שבת כה:

Rashi explains that Shabbat lights are for 'kavod' - to give importance to the Shabbat meal by giving light 'like day'.

4. אפילו אין לו מה יאכל שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר - שזה בכלל עונג שבת

רמב"ם משנה תורה שבת ה"א

Rambam gives a different reason - Oneg Shabbat. Light adds to our enjoyment of the Shabbat atmosphere.

1. For an excellent article on this and other related issues see *Electrically Produced Fire of Light in Positive Commandments*, R. Howard Jachter and R. Michael Broyde, Journal of Halacha and Contemporary Society Vol XXV p89, available at http://www.broydeblog.net/uploads/8/0/4/0/80408218/electronically_produced_fire_s.pdf

5. ונראה לי דזהלכות אלו הם צ' דינים נפרדים – חדא משום עונג שבת וגם משום כבוד שבת, והם חלוקים צדיקהם. דדין עונג שייך צשבת ענמו וכמו שאר דינים של עונג כמו אכילה ושתייה, משא"כ צדין כבוד שבת שהחיוז הוא כזר מצעוד יום, שזכו ג"כ בכלל כבוד שבת

השמטות בספר חידושי הגר"ח עמוד שלא (מהגר"ז)

Rav Chaim Brisker explains that the Kavod element relates to Erev Shabbat and the Oneg element to Shabbat itself.

6. אמר רבא, פשיטא לי: נר ביתו ונר חנוכה - נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו. נר ביתו וקידוש היום - נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו

שבת כג:

The Gemara focuses on the relevance of the Shabbat candles as shalom bayit.

7. שלום ביתו - וככי חמרינן לקמן (שבת כה:) וְתִזְנֶחַ מִשְׁלֹם נֶפֶשׁ (איכה ג:יז) - זו הדלקת נר צשבת, שצני ציתו מלטרין ליש צחשך

רש"י שם

Rashi explains that people are angry and upset when they stumble in the dark, so the light brings family peace.

C2] ELECTRIC LIGHTS - HALACHIC ISSUES

Halachic issues raised by using electric lights include:

- What is the 'Ner' that Chazal intended for Shabbat? Does it have to include oil and a wick?
- Does the Ner have to be an 'Aish' and, if so, is electric light considered 'Aish'? Does it burn? What about different kinds of bulb - filament, fluorescent, LED?
- Does a Ner Shabbat require a pre-arranged fuel supply? What if there were no oil when the wick was lit but someone else added oil afterwards? Is electricity 'there' when turned on or is the 'fuel' being added later? Is that supply reliable/predictable. What about power cuts/outages?
- In Israel the Electricity Company is staffed by Jews. Does that involve potential chilul Shabbat? Could that invalidate the mitzvah?
- Does Ner Shabbat require an active 'hadlaka' or would it be acceptable indirectly through a 'grama'? Does turning on a light switch constitute an active hadlaka?
- Is it enough that there is simply light in the room?
- Would an electric light look sufficiently different to regular weekday lights to be for Oneg and Kavod Shabbat?
- How would the husband 'prepare' an electric light for the wife to light?

C3] INCANDESCENT LIGHTS AND 'AISH'

8. תני א"ר יהודה עששות של ברזל היו מרתיחין אותן מעויה"כ ומטילין לתוך הצונן כדי שתפיג צינתן. ולא נמצא כמכבה ביה"כ? ... מסביר סבר ר' יהודה שאין תולדת אש כאש ורבנן סברין תולדת האש כאש

ירושלמי יומא ג, ה:

The Cohanim needed to obtain hot water on Yom Kippur for the tevila of the Cohen Gadol. One possible way to heat water was to heat up iron bars before Yom Kippur and then put them in water on Yom Kippur itself. The gemara eventually rejects this as being prohibited but in so doing classifies the heating of metal as 'toldat aish' - a derivative of the melacha of 'mavir' - creating a flame.

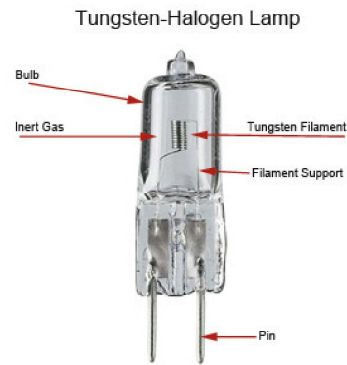
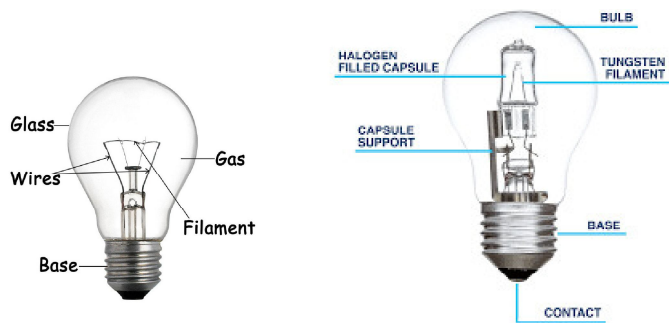
9. המחמם את הברזל כדי לצרפו במים הרי זה תולדת מבעיר וחייב

רמבם הל' שבת יבא

The Rambam rules that heating metal on Shabbat is 'mavir' - burning.

- Thomas Edison patented his light bulb on Jan 27 1880.
- The overwhelming majority of poskim² have ruled unequivocally that an electric filament light is considered 'Aish'. To turn on such a light on Shabbat would be mavir min haTorah.

2. See in particular R. Shlomo Zalman Auerbach in Minchat Shlomo 1:12 and R. Ovadia Yosef in Yabia Omer 1:19.

In the classic electric filament bulb a current is passed through a thin, long, metal wire. There resistance to the current creates energy, which is emitted as light (5%) and heat (95%). In a standard bulb, an inert gas is introduced into the glass to reduce combustion of the metal and preserve the life of the bulb. In a halogen bulb, halogen gas is added, making the bulb burn hotter and brighter and reinforcing the filament.

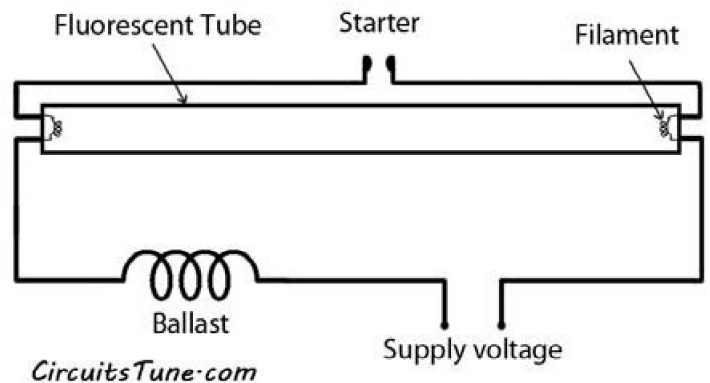
10. דכאן אין אור של שמן דולק אלא מתכות שמתחמם ע"י כח אלקטרי והמתכות כשהוא בתוך כלי זכוכית חתום מאיר לעיניים. אבל באמת אין כאן שמן וגם אש לזהות אין כאן, רק שהוא נראה לעיניים כמאיר ונראה כמו אבן טובה שמאירה בחושך שאין בזה דמיון לנר דולק. ולכן אין סברא לצאת על ידו במקום שצריך להדליק נר וכאן אין דולק אור מאיר אלא מתכות המאיר כשהוא מחומם הרבה.

שו"ת הר צבי אורח חיים ב סימן קיד

There are dissenting views. R. Tzvi Pesach Frank ruled that glowing metal is NOT Aish, but simply a source of light.

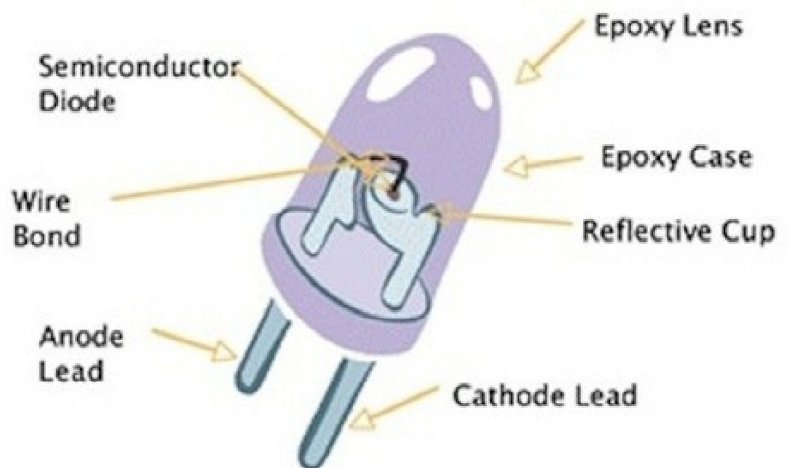
- Fluorescent lights (available since 1939) work differently.

The metal tube contains an inert gas - usually Argon. In a hot-cathode lamp there are small specially-coated metal filaments at each end which give off electrons when heated. This creates a high-voltage pulse through the tube which creates an arc of UV radiation. This in turn hits the phosphorous coating on the inside of the bulb which then glows. The bulb burns 'cold' and is not halachically considered to be 'Aish'?

• LEDs are different again. They create light by electroluminescence in a semiconductor material. Electroluminescence is the phenomenon of a material emitting light when electric current or an electric field is passed through it - this happens when electrons are sent through the material and fill electron holes. An electron hole exists where an atom lacks electrons (negatively charged) and therefore has a positive charge. As electrons pass through one crystal to the other they fill electron holes. They emit photons (light).

• Most poskim rules that fluorescent and LED lights are not Aish³. As such some rule that they may not be used for Ner Shabbat. However other poskim make no distinction between incandescent and fluorescent lights in their permission to use electric lights for Ner Shabbat⁴.

3. Which has implications for their use in certain extenuating situations on Shabbat.

4. See Shemirat Shabbat Kehilchata 43:4 and Yalkut Yosef 263:5 who do not distinguish for Ner Shabbat but DO distinguish for Ner Havdala - see below.

11. מה שפיר רבינו משולם לפטור ברכה בהדלקת [נר] שבת, מטעם דאם היה לו אבן טובה אין צריך להדליק. השיב ר'ת אפילו היה לו אבן טובה הוי חייב לברך

פ' מושב זקנים ויקרא כד:ב

The commentary Meishiv Zekeinim (of the Ba'alei HaTosafot) on the Torah brings a discussion about whether one could make a beracha on a glowing jewel used as a Ner Shabbat.

12. אצל ע"י מושב זקנים עכ"ת (ויקרא כד:ב) צ"ש רבינו משולם, שאם יש לו אבן טובה שמאירה א"ל להדליק נר שבת

אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך יח, חשמל, טור קפב הערה 308

Encyclopedia Talmudit quotes this as a support for the use of non-Aish electric lights for Ner Shabbat.

C4] AN ACT OF 'HADLAKA'?

13. ומהאי טעמא יש לדון אם יוצא ידי חובת הדלקת נר של שבת בחשמל. דלפ"מ שהבאתי מגמרא (סנהדרין דף עז), לכאורה לחומרא יש לצדד דהדלקה זו שהיא באה מתוך סבוב הכפתור שבתוך השלטר, אין זה אלא גרמא דלא עדיף מסלוק התריס דפטור אף בנזקין כמ"ש התוס' שם (דף עז ע"א), והיינו ע"כ משום דלא חשיב כמאן דעביד בידים ממש. וא"כ גם בנ"ד יש לדון דלא אמרינן קיים זה מצותו בהדלקה שכזו שנדונה כאלו הודלקה מאליה ולא הוי כמאן דמדליק בידים

שו"ת הר צבי אורח חיים א סימן קמג

Rav Tzvi Pesach Frank ruled that switching on an electric light is a form of 'grama' - indirect action. It is akin to removing an impediment to the light burning and is thus not sufficient active to constitute a 'hadlaka'.

14. (ד) ומעתה יש לדון בהדלקת נר חשמלי, שאין לחיצת הכפתור עושה, את פעולת ההבערה, אלא בבחינת מסיר המונע, ועי"ז ממשיך את הזרם, והאור נאחז במנורה. וא"כ היה מקום לומר דלא חשיב הדלקה לכבוד שבת, שהרי אור מוכן מאתמול הוא. אולם נראה דהא בורכא! שמכיון שהסכמת כל גדולי דורנו, לחייב על הדלק' נר החשמל, משום לא תבערו אש ביום השבת. וכמו שאספנו וקבצנו כעמיר גורנה בשו"ת יביע אומר (ס' יט אות יד). ע"ש. וס"ל שאין כאן ענין של גרמא, אלא מלאכת הבערה גמורה. וא"כ אף לענין הדלקת הנרות בע"ש, שפיר חשיבא הדלקה גמורה, ויוצא בה י"ח

שו"ת יביע אומר חלק ב - אורח חיים סימן יז

Rav Ovadia firmly rejects this. Since almost all poskim rule that switching on a light on Shabbat is a direct violation of Shabbat, it would be absurd to argue that it was not sufficient a 'hadlaka' for Ner Shabbat.

15. ... כתב מהר"ש צ"ש מהר"מ ז"ל כשיש חופה צע"ש ומאחרי' זה עד אחר שקיעת החמה והאשה אינה רואה לקבל שבת לפני החופה אז תדליק הנר בלא צרכה קודם החופה ואחר כך צחשיכה תפרוש ידיה על הנרות ותצרך או תאמר לעכו"ם להדליק אחר החופה ויהא תצרך עד כאן, ותמוה היא דל"ש צרכה צדלוקה ועומדת עבודה זרה ח.

מגן אברהם סימן רסג ס"ק יא

This turns on a debate in the poskim on whether the Shabbat candles have to be specifically lit, or whether the requirement is that there should be light. Here, the Magen Avraham discusses whether a Kallah who is marrying on Friday afternoon can light a candle before the Chuppah and then make the beracha afterwards after sunset, or simply ask a non-Jew to light the candles for her after sunset and make the beracha on that light.⁵

C5] A FUEL SOURCE?

16.

אחר, ובלבד שאורם צלול (כא). והמדליק נרות-שבת ויו"ט בנורות-חשמל — יש לו על מי לסמוך, וגם יברך על הדלקה זו (כב), ובלבד שידליק לכבוד שבת, וכדלהלן

שמירת שבת כהלכתו פרק מג הל' ד'

Shemirat Shabbat Kehilchato rules that using electric lights for Nerot Shabbat is permitted, bedieved.

5. See Mishna Berura 263:21 who suggests a different solution - that the woman should light earlier with a condition (tenai) and accept Shabbat later.

ח"א סי' א רב. ושמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, דיש לחלק בין אור חשמל שבא מתחנת הכוח דה"ז חשיב בשעת הדלקה כמדליק בלא שמן, כיון שרק סומך על זה שבכל רגע ורגע נוצר זרם. חדש בתחנה שלא היה כלל בעולם מקודם והוא מחמם ומדליק הרבה פעמים בשניה אחת, משא"כ אם מדליק פנס המופעל ע"י מצבר אשר הזרם כבר צבור ונמצא בתוכו, שפיר מסתבר שיכולים גם לברך, עכ"ד. ואם

שם הע' כב

He brings the ruling of R. Shlomo Zalman Auerbach that it is better to use a battery than mains current since the mains is not guaranteed to be there at any given moment. In this sense it is rather likely lighting a lamp with no fuel but with a promise by someone else to bring fuel.

18. צריך לברך קודם קדושין או הוא או שלוחו ואחר כך מקדש. ח"א אין לנו אומרים כן אלא מקדש ואחר כך מצרף והטעם מפני שהדבר תלוי בדעת אחרים שאם תמשך האש ולא תרצה לקבל הרי הצרכה לצטלה, וזה הטעם לצרכה האז שמצריך להכניסו צבירתו של הצרכה אצלו

ראב"ד על רמב"ם אישות ג'כ

This is based on various Rishonim who are unhappy to permit making a beracha on a mitzvah if its fulfillment is dependant on someone else.

- If the issue is a reliable fuel source then since power-outages are much rarer these days (even in Israel) the concern should be lower. Also, in the US the power supply is automated and will continue unless someone intervenes to stop it.

19. (ח) בספר משפטי עוזיאל לידידי הראש"ל צ"ה הרב הראשי לא"י הגרב"צ עוזיאל שליט"א, חאו"ח (סימן ז') ראיתי שמעיר לאסור הדלקת הנר בנר חשמלי מטעם הואיל שעלול הוא להפסק באמצע הסעודה ע"י הפסקת הזרם ממקורו ומתבטל ענג שבת והרי זה דומה לעטרן. ולענ"ד נראה שלא דמי לההיא דעטרן, דשם הרי מביא לכתחילה להדליק בדבר שריחו רע שיכול לגרום שיניחו ויצא בכל רגע מפני הריח, אבל כאן הרי הוא מדליק נר יפה ומשובח, והנר הזה לא יגרום לו שיצא, וביטול העונג יכול לבוא רק ע"י הפסקתו, וגם זה רק במציאות רחוקה שתפסק הזרם דווקא באותה שעה. וא"כ בכה"ג י"ל שפיר שאין בזה אותה הגזירה של אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת, כי הנר - החשמלי כשהוא דולק הוא מוסיף אור וזו על אורה וזויה של קדושת יום השבת.

שו"ת ציץ אליעזר חלק א סימן כ פרק יא

The Tzitz Eliezer rejects the argument in principle and permits use of an electric Ner Shabbat connected to the mains.

C6] IS A FILAMENT CONSIDERED A 'NER' OR AN 'AVUKA'

20. (י) אמנם אבל יש לי עוד בזה מקום ספק שאינו נוגע כלל להשיטות הנ"ל, והוא שהרי אור החשמל שבזכוכית הולך סביב סביב ואינו יוצא רק מחוט אחד זקוף כפתילה (כך ראיתי שכן הוא רוב הזכויות), וא"כ אולי נחשב אור זה כאבוקה, והרי הרמ"א א"ח (בס"ל תרע"א סעי' ד') פוסק שאפי' בנרות של שבת ויו"ט יזהרו שלא לעשותן כמדורה. וצ"ע ...

שו"ת ציץ אליעזר חלק א סימן כ פרק יא

However, the Tzitz Eliezer raises another question - of whether the filament in an incandescent light is actually considered to be an 'avuka' - a torch constituting the equivalent of multiple flames as it coils around and around.

- This argument is rejected by most poskim. The only concern of 'avuka' is if multiple candles or wicks merge together⁶ and this seems unlikely to be an issue with a filament.

C7] SUMMARY

- Poskim who rules that electric lights may be used as Ner Shabbat included:

R. Yitzchak Shmelkes, R. Dovid Tzvi Hoffman, R. Chaim Ozer Grodzinsky, R. Yosef Henkin, R. Aharon Kotler, R. Yosef Ber Soloveitchik, R. Ovadia Yosef⁷, R. Shlomo Zalman Auerbach. R. Moshe Feinstein is reported to have permitted this only without a beracha.

6. See Biur Halacha 671:4 s.v. afilu

7. Rav Ovadia was unhappy for a beracha to be made on lights using mains electricity supplied in Israel through Jews who were breaking Shabbat. This is a broader topic and involves an analysis of how the Israeli Chevrat Chashmal actually run their operations on Shabbat and to what extent the electricity is generated for life-saving purposes. All major hospitals today have their own generators.

D] CHANUKAH CANDLES**D1] THE HALACHIC OBLIGATION**

21. תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש וביתו

שבת כ"א:

*The mitzvah of Chanukah lights requires a 'Ner'***D2] AN ELECTRIC CHANUKIAH - HALACHIC ISSUES**

Halachic issues raised by using an electric Chanukiah includes may of those listed above for Shabbat, in particular:

- What is the 'Ner' that Chazal intended for Shabbat? Does it have to include oil and a wick?
- Does the Ner have to be an 'Aish' and is electric light considered 'Aish'? Does it burn? What about different kinds of bulb - filament, fluorescent, LED?
- Does a Ner Shabbat require a pre-arranged fuel supply? What if there were no oil when the wick was lit but someone else added oil afterwards? Is electricity 'there' when turned on or is the 'fuel' being added later? Is that supply reliable/predictable. What about power cuts/outages?
- Does Ner Shabbat require active 'hadlaka' or is 'grama' acceptable? Does turning on a light switch constitute an active hadlaka?
- Would an electric light look sufficiently different to regular weekday lights to be regarded as specially for Chanukah?
- Additionally - to what extent must the Ner Chanukah resemble the Menorah in the Beit Mikdash?

D3] INCANDESCENT LIGHTS AND 'AISH'

22. אמר רב חייא בר אשי אמר רב: המדליק נר של חנוכה צריך לברך מאי מברך? מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה

שבת כ"ב.

להדליק נר של חנוכה - The Gemara specifies a beracha for Ner Chanukah

23. מדקא מברכינן אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה שמע מינה: הדלקה עושה מצוה, שמע מינה.

שבת כ"ג.

Based on this beracha, the Gemara concludes that the mitzvah is specific to light a flame, not simply to have a light.

24. הדלקה עושה מצוה, ולא הנחה

שו"ע או"ח תרעה:א

This is ruled in Shulchan Aruch

- As such, almost all poskim rule that, for Ner Chanukah, there must be an 'Aish' and an act of hadlaka. This would exclude 'cold' lights such as fluorescent and LED. Would incandescent lights be permitted?
- We saw above the there is a question as to whether turning on a light is sufficient as a ACTIVE lighting or is merely a grama. The conclusion of most poskim is that it is sufficiently active.

D4] PIRSUMEI NISA

25. אך לענין הדלקת נר חנוכה אינו יוצא לא בעלעקטרישעס ליכט ולא בגאסליכט חדא ששמן זית מצוה מן המובחר ועוד כיון שנעשים להדליק בכל ימות השנה לא הוי פרסומא ניסא והרמ"א כ' בס' תרע"א שיהיה שלא להדליק במקום שמדליקין הנרות כל השנה כי אז לא יהיה היכר כלל

שו"ת בית יצחק יורה דעה א סימן קכ

Rabbi Yitzchak Shmelkes ruled in the late 1800s that simply lighting an electric bulb in the house is not sufficient 'pirsum ha-nes' as people will not realize that it is for Chanukah.

- However, even when candles were used for regular purposes, they were still acceptable for Chanukah when used in a Chanukiah. Presumably this issue can be addressed by having a specially-designed electric Chanukiah for the festival.

D5] SIMILARITY TO THE BEIT MIKDASH

26. אמר רבי יהושע בן לוי: כל השמנים כולן יפין לנר, ושמן זית מן המובחר

שבת כג"א

All oils are valid for Ner Chanukah, but olive oil is the best. Why?

27. כל השמנים והפתילות כשרים לנר חנוכה.... הכה: ומיכו שמן זית מלוח מן המובחר ואם אין שמן זית מלוח כשמים שאורן זך ונקי. ונוהגים צמדינות אלו להדליק צנר של שעווה

שו"ע אורח תרעג:א

When this is ruled in Shulchan Aruch, the focus seems to be on the light burning clearly.

28. (ד) שעווה - ומ"מ מצוה בשל שמן [ד] טפי מנרות של שעווה דע"י השמן נעשה הנס

משנה ברורה סימן תרעג ס"ק ד

However the Mishna Berura moves the focus to a reminder of the miracle in the Temple, which was with oil.

29. אי הדלקה עושה מצוה מדליקין, כדאשכחן צמנור

רש"י שבת כב:

Rashi understands that the act of kindling has to be like that of the Menorah.

30. הא דקי"ל הדלקה עושה מצוה הוי מטעם דבעינן דומיא דהדלקת מנורת בהמ"ק וא"כ י"ל ג"כ דבעינן שמן ופתילה לעיכובא דומיא דהתם וכבר הבאנו לעיל דברי הפתחי שערים, שפסל נרות חשמל לנ"ח מטע"ז גופא, דבעינן דומיא דמנורה. והן אמת שלא הקפידו שיהיה שמן זית לעיכובא כמו במנורה, התם ה"ט משום שבהרבה מקומות אין שמן זית מצוי כלל. וכמ"ש בשבת מה יעשו אנשי בבל שאין להם אלא שמן שומשמן ... ועי"ל הואיל ונעשה נס בפך השמן שלא היה בו להדליק אלא ליום א' והדליק ח' ימים, ונמצא התוספת מרובה על העיקר ולא חשיב כ"כ שמן זית. לכן רמזו זאת בהכשרת שאר שמנים ... ועכ"פ הואיל ואין היכר כ"כ בין שמן זית לשאר שמנים לא גזרו להצריך שמן זית דוקא. אבל בשאר דברים אה"נ דבעינן דומיא דנר חנוכה. וזה שלא כד' הבית יצחק שהיקל בשמן בלי פתילה משום דלא בעינן דומיא דמנורה.

שו"ת יביע אומר חלק ג - אורח חיים סימן לה

Rav Ovadiah questions whether an electric Chanukah lacks some of the basic characteristics of the Menorah.

- But how alike does it need to be. All oil is kosher for Chanukah, unlike for the Menorah. According to some poskim⁸, wicks are not necessary for Chanukah and burning oil is sufficient. How far does one go?
- Electric lights do NOT have - wicks, a burning flame, a present fuel supply, fuel combusting.
- On the other hand, some poskim have argued that since the Menorah burned in the Chanukah miracle without fuel, how better to symbolize that then with electric lights which burn without fuel.⁹

D6] SUMMARY

- Most poskim do NOT permit the use of an electric Chanukah.¹⁰

31. (ז) המורם מכל האמור שדעת רבים וכן שלמים מאחרוני דורינו שאין יוצאים ידי חובת נר חנוכה בהדלקת נרות חשמל. ויש פנים הנראים בהלכה לדבריהם. ולא יהא אלא ספק, אין להכנס בספק ברכה לבטלה. ואיך נניח הדרך שדרכו בה רבותינו הקדושים ז"ל, ונכניס עצמנו במשעול הכרמים שלא מדוחק כלל. ... ולכן נ"ל שאף אם יזמן שאין לו שמן או שעווה לנרות חנוכה, ולא נשאר לו ברירה אלא להדליק נר חשמלי לשם מצות נר חנוכה, יש להדליק החשמל בלא ברכה. דכלל גדול בידנו ספק ברכות להקל. וצריך שיהיה מונח במקום שאין רגילים להניח בו הנר בשאר ימות השנה. ...

שו"ת יביע אומר חלק ג - אורח חיים סימן לה

Rav Ovadiah advises that if someone is stuck with no other option they should light an electric Chanukah without a beracha. R. Chaim David HaLevi also recommended this for air travellers.¹¹

8. Beit Yitzchak YD 1:120. Rav Shmelkes there argues that the requirement for similarity to the Temple Menorah is only lechatchila.

9. See Mayim Chaim, O.C. 279.

10. For possible exceptions see the article ob cit by Rabbis Jachter and Broyde and also 'An Electric Chanukah', Rav Feitel Levin, Techumin Vol 9 p. 317.

11. As to whether an air traveller has any obligation at all to light on Chanukah, see Rabbi J. David Bleich - *Contemporary Halachic Problems Vol III pp54-58 - Chanukah Lights for Travellers*. The article was published in 1989 and brings opinions which recommend lighting a candle in the aircraft galley or on the personal seat-tray. It is easy to forget how much more relaxed regulations used to be on airplanes!

E] HAVDALA CANDLE**E1] THE HALACHIC OBLIGATION**

32. **משנה.** בית שמאי אומרים: שברא מאור האש, ובית הלל אומרים: בורא מאורי האש. ואין מברכין על הנר עד שיאורו לאורו

ברכות נא:

The light for Havdala must be an 'Aish' and must be strong enough to be able to benefit from it.

33. אבוקה להבדלה - מצוה מן המובחר

פסחים ח.

The ideal form of light for Havdala is an avuka - a torch.

E2] AN ELECTRIC LIGHT FOR HAVDALA - HALACHIC ISSUES

Halachic issues raised by using an electric light for Havdala include many of those listed above for Shabbat, in particular:

- Does the Havdala light have to be an 'Aish' and is electric light considered 'Aish'? Does it burn? What about different kinds of bulb?
- Does an electric light constitute an 'avuka', which is the ideal form of mitzvah?
- Does the electric casing/bulb around the light invalidate it for use at havdala?
- The beracha is 'meorei ha'esh' - on different colors of the flame. Does electric light have sufficient colors to make this beracha?

E3] A GLASS CONTAINER

34. היתה לו נר טמונה בחיקו או בפנס (רש"י: **פנס - נעשית**), או שראה שלהבת ולא נשתמש לאורה, או נשתמש לאורה ולא ראה שלהבת - אינו מברך עד שיראה שלהבת וישתמש לאורה

ברכות נג:

The Gemara rules that the Havdala light may not be in a 'panas'. Rashi identifies this as a glass case.

35. (יד) מסקנא דדינא נלע"ד, שהואיל ודעת רש"י שאין לברך על נר עששית, וכן דעת הרמ"א בדרכי משה הארוך וכן פסק הגאון מהרי"ח בבן איש חי וכן דעת המשנ"ב בבאה"ל ה"נ באור החשמל אין לברך עליו, מטעם הזכיות שהיא מפסקת. וכן עיקר לדינא. שהרי כלל גדול הוא בידינו ספק ברכות להקל

שו"ת יביע אומר חלק א - אורח חיים סימן יז

Rav Ovadia rules that an electric bulb is invalid for Havdala due to the glass covering.

36. ר' חיים מבריסק היה מברך 'בורא מאורי האש' על נר החשמל, כדי להראות לכולם שאור החשמל הוא אש

שו"ת נחלת שמעון טו

However, the custom of other poskim was to use an electric light for havdala, partly in order to demonstrate that such lights were prohibited to turn on during Shabbat!

E4] SUMMARY

37. **לב.** אין לברך על נורה פלוארוצנטית, כי הרי אין בה אש כלל. וכן אין לברך על נורה-חשמל רגילה שזכיותה אינה שקופה. ובאשר לנורת-חשמל שזכיותה שקופה, מחלוקת הפוסקים היא, אם מותר לברך עליה. יש אוסרים ואחרים מתירים. ...

שמירת שבת כהלכתה פרק טא סעיף לב

The consensus of most poskim is that:

- A fluorescent or LED light is certainly invalid for havdala.
- An incandescent bulb which is frosted or opaque is also invalid for havdala.
- An incandescent bulb with a transparent glass is subject to a dispute. Some do not permit a beracha and others do.